

da bi bilo tudi zanj prav nekaj takega sveta, Bog je pa šel tiho dalje. Komaj so občutili pravo zemljo pod nogami, že je izginila utrujenost, splahnela je lakota, znova je vzplamtela v telesu nekdanja moč, eden izmed otrok je poskušal celo zapeti, kakor da ne gredo na težko pot, temveč nekam v bližnjo cerkev s procesijo.

Šli so in šli in po številu vasi, ki so jih prešli, so se ovedeli, da gredo z neznanško naglico. Ognili so se velikim mestom, ki so spala med lučmi in stražami, splavali mimo belih hribovskih vasic in Gingataj ni mogel doumeti, kam vodi ta pot. Zdaj pa zdaj so šli mimo straž, kakor mimo vojska, potem so videli visoke tovarne, ki so šumele s stroji tudi v noči, šli so ob obali jezer in od daleč so za trenutek videli celo široko morje.

Gingataj ni ugibal, kaj bo s to potjo. To bo že Bog opravil, si je mislil. Vsekakor bo zadosti zemlje za sedem otrok in zanj in za ženo. Prišli so daleč v hribe, nebo je bilo zagrnjeno s sončno lučjo. Tedaj se je Bog ustavil in pokazal po široki zemlji.

Gingataj se je pokrižal in prijel za lopato. Dotaknil se zemlje in videl je, da je mehka in rodovitna. Pogledal je po Bogu, videl je, da je tudi on začel kopati.

„Tu bo naš dom!“

Otroci so se zapodili v zemljo, žena je pokleknila. Ni pretekla debela ura, ko se je čez svet razgrnila velika njiva in Gingataj je zasopel stal na njenem koncu. Otroci so veseli topotali po razriti prsti in vriskali, Bog se je pa odpravljaj po svoji poti. Bil je ko dobrodušen star kmet in preden je šel, je obljubil, da bo prišel o žetvi pomagat.

Preteklo je sto let in na široki zemlji je zrasel rod, kakor ga ni bilo doslej, močan in zdrav in številen, da so trepetali sosede. Bil je pa Gingatajev rod, od jutra do večera je delal na zemlji in kar je časa še ostajalo, je bil pesem in veselje.

Pavle Kveder

Primskovska romarja

(Dolenjska legenda)

Ko je še Kristus s sv. Petrom hodil po naši zemlji in opazoval žoljenje in trdo kmetovo delo, se je zgodila ta zgodba.

Po Mali maši je bilo. Dolenjski vinogradi nad Temenico, na Primskovem, v Stari gori in v Sevnem so oživel. Začelo se je najljubše dolenjsko opravilo — trgatve. Takrat je bila kaj obilna. Ni čuda, da so bili ljudje tod okoli, posebno pa vinogradniki, zelo ponosni. Nekateri so postali celo ošabni. Vedeli so, da bo dosti vina in ga bodo lahko dobro prodali. Zaslužili bodo

za vse potrebno. Tudi sami bodo lahko pili in še kak dinar jim bo ostal za slabše čase.

Sonce je neusmiljeno žgalo tisto sobotno popoldne. Najstarejši niso pomnili take pripeke in sopare; saj je kar sapo jemalo. Popsod je bilo čuti ponosno zategle vriske, smeh je odgovarjal veselim burkam, med katerimi so se polnile brente... Trgači so bili razigrani; svinjske gnjati in vinska dobrota jim je dajala moč in jih spravljala v dobro voljo.

Med dehtečimi brajdami, ki so zdihovalle pod težkimi grozdi, je sonce tipalo med listi na pot. Po sevniški poti, obrobjeni z brajdami, sta prišla od Zaplaza sem utrujena popotna. Postala sta pred novo zidanico. Starejšemu se je poznalo, da je zelo upehan. Ves pregret in oznojen je bil. Komaj se je držal na bosih nogah. Mlajši je bil silno lep in višji. Poprosil je skopega vinogradnika Grabeža za požirek mošta, da se onemogli odžeja. Starec je popustil delo pri vijaku, stopil je od stiskalnice na prag. Z malimi, sivimi očmi je premeril popotna od zaprašenih nog do dolgih kodrastih las.

»Ničesar nimam odveč, da bi dajal postopaškim lenuhom, ki se klatijo okrog, ko morajo drugi trdo delati!«, je zagodrnjal Grabež.

»Midva ne postopava, dobri mož,« je povedal sv. Peter — ta je bil namreč starejši popotni — ki se je medtem malo odsopel. »Na božjo pot greva k Materi božji na Primskovo.«

»Ha — ha — ha...«, so se raztegnila v zbadljivo nasmeh starčeva usta. Porasla lica so se grbančila v smehu. »Zastonj se pa pri nas nič ne dobi, prav nič! Zaslužiti je treba. Pojdi, vzemi brento in nosi v tole kad grozdje do malice! Pošteno plačilo boš prejel.«

Sv. Peter je pogledal Kristusa, ki je tudi silno žejen obsedel pod brajdo ob zidanici. Iz njegovega pogleda je razbral, da naj le poprime za ponudeno delo. Odložil je dolgi plašč in dolgo popotno palico v kot za stiskalnico. Nadel si je brento in odšel v dno vinograda. Tam so bili že zbrani veseli ljudje. Nosil in nosil je. Težka brenta mu je vsakokrat bolj upognila hrbet. Znojil se je, da mu je kar curljalo po sivoobraslem, zagorelem licu.

Kristus pa je medtem poprijel pri stiskalnici za koš, napolnjen s skalami. Vrtel ga je, da je težko hrastovo sleme zaječalo in pritisnilo strelo ob klado. Štuci so se hitro polnili, starec jih je komaj sproti odstavljaj in zamenjaval. Vkljub njuni pridnosti Grabežu delo ni bilo po volji. Jezil se je in celo nekajkrat zaspil nad Kristusom, da ne dela pridno. Kristus je pohitel še bolj in molčal. Zasmilil se mu je stari sv. Peter in zamenjala sta delo. Sv. Peter je odslej sukal koš, Kristus pa je nosil brente. Oba pa sta voljno trpela.

Čas malice je že davno minil. Utrujajoče delo je pregnalo vso prejšnjo dobro voljo. Trgači so obmolknili, nato pa tovariško tožili drug drugemu sooje gorje, ki ga jim je že pogostokrat prizadejal skopi in neusmiljeni Grabež.

»Malice ne bo, boste pa zvečer dobili vsak merico vinčka več,« je nekdo oponašal Grabežev glas.

»Verjemi grdavši! Meni še ni nikoli plačal vsega, za kar sva se domenila,« je tarnal drugi.

»Našega očeta je lani nagnal z goljufom, ko so mu na Štefanovo našтели, koliko dni v letu so delali pri njem. Kosili so, mlatili, okopavali in trgali, pa jim je dejal, da so pet dni preveč našтели. In res jim ni plačal tistih dni!«, je dejal nekdo.

»Pri meri in vagi je ravnal večkrat nepošteno z menoj. Pa kaj sem hotel? Ali prodati njemu cenó, ali pa hoditi pozimi bos in raztrgan,« je spet potožil nekdo.

Kristusa so boleli ti nevšečni pogovori. Smilili so se mu delavci. Verjel je njihovim tožbam, saj je sam videl in doživel, da je tudi njiju ogoljufal.

Sv. Peter ni dobil obljubljene malice. Gladil si je ožuljeno ramo, iz bek spletene naramnice so se mu zarezale vanjo. Z ruto si je brisal znoj in mislil na starčevo hudobijo. Vsakokrat mu je bila pot do zidanice daljša, vsakokrat bolj strma. Gotovo bi ga nekajkrat brenta pooplekla nazaj, da ni bilo kolja, za katero se je ujel in oprijemal dalje pri vsakem koraku.

»Hitite, ne dremajte dokler vas sonce obseva,« je priganjal vse ostri Grabežev glas. Vsi so molče še bolj pohiteli. Vsem je šlo delo tako brž od rok, da so se napolnile že vse posode z natrganim grozdom, vsi sodi s sladkim moštom. Grabežu, ki je na tihem računal dobiček, so se od zadovoljstva kar svetila tolsta lica. Ker ni bilo več kam nositi in devati grozdja, so trgači prenehali z delom. Tudi Kristus je obstal izmučen s polno brento pri vratih, postavil brento na tla in sedel na konec stiskalnice.

»Odriniti bova morala, da dospéva pred nočjo na Primskovo in najdeva prenočišče. Noč se že ponuja izza čateških reber. Daj nama, kar si obljubil, in kar sva zaslužila,« je prijazno poprosil sv. Peter Grabeža.

Porogljivo se jima je Grabež zasmeljal. Vzel je nekoliko odbit vrč in vanj natočil iz malega sodčka v kotu zelene tekočine. Ponudil je sv. Petru.

»Četudi sta samo postajala, namesto da bi se hitro zasukala, dam vsakemu vrč dobre starine,« je dejal in pomežiknil. Tudi ob teh starčevih besedah sta obmolčala.

Sv. Peter si je obrisal pot s čela in željno dvakrat, trikrat srknil, nato pa kisló skremžil obraz in vse izpljunil. Vino, ki ga jima je dal Grabež za plačilo, je bilo pokvarjeno, grenkega okusa in slabega duha, da se je sv. Petru zagnusilo, četudi je bil močno žejen. Isto je storil za njim Kristus. Tudi njemu se je priskutila pokvarjena pijača. Prepričal se je, da ju je za poštono delo skopi vinogradnik opeharil, zato mu je mirno dejal: »Gospodar! Zaslužila sva za najino delo vsaj košček kruha in kozarec mošta, ne pa teh požirkov pokvarjenega vina.«

Po teh besedah sta se popotna pripravila na odhod. Kristusove besede so lakomnega Grabeža ujezile. Pograbil je Petrovo palico in z njo je med zmerjanjem in kletvami oba nekolikokrat udaril. Zagnal je palico za popotnima. Ta sta pohitela pred raztogotenim vinogradnikom.

Po kolovozu, ki se vije med bukovjem k cerkvi, sta se vzpenjala utrujena, lačna in žejna. Sv. Peter je tožil o bolečinah na hrbtu, ki so mu jih povzročili udarci. Kristus je žalosten molčal. Za njima je še vedno udarjalo na senčno pot surovo vpitje:

»Kakopak! Potepuhi naj bi mi dajali nauke in seve sami izbirali darove pri beračenju. Božji dar pa izpljuneta! Bog daj, da bi bilo takega dobrega vinčka polne sode vsako leto, pa bomo lepše in lažje živeli.«

To norčevanje je doseglo Kristusa in sv. Petra, ko sta se ustavila, da bi se malo odsopla. Izzivanje je bilo, kar je govoril Grabež.

»Naj se zgodi, kar prosil! Obilo takega vina naj rode ti bregovi,« je spregovoril Kristus in z žalostnim pogledom pobožal obširne vinograde.

Od takrat so okoli Primskovega dobre vinske letine, le vino je kisló, grenko in slabo. Kupci že od davna ne povprašujejo več po njem. Ker ga vinogradniki ne morejo spraviti v denar, ga imajo doma v izobilju. Pijo ga stari in mladi v veselih in žalostnih dneh. Meša jim glave in je vzrok mnogim nesrečam.

Takrat sta se naselili in še sedaj bivata v teh lepih primskovskih bregovih sestri Lakota in Revščina...

